

F B A

**AGENCIJA ZA BANKARSTVO
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
SARAJEVO**

I N F O R M A C I J A

**O BANKARSKOM SISTEMU
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
30. 06. 2005.**

Sarajevo, august/kolovoz 2005.

Agencija za bankarstvo Federacije BiH, kao regulatorna institucija koja obavlja superviziju (nadzor) banaka, sačinila je Informaciju o bankarskom sistemu Federacije BiH (stanje 30. juna 2005. godine) na osnovu izvještaja banaka, te ostalih informacija i podataka koje su banke dostavile. Obuhvaćeni su i rezultati i podaci do kojih se došlo kontrolama na licu mjesta (on site) i analizama u Agenciji (off site finansijske analize).

I.	U V O D	1
II.	POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH	2
	1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA	
	1.1. Status, broj i poslovna mreža	2
	1.2. Struktura vlasništva	2
	1.3. Kadrovi	5
	2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA	
	2.1. Bilans stanja	7
	2.1.1. Obaveze	11
	2.1.2. Kapital – snaga i adekvatnost	15
	2.1.3. Aktiva i kvalitet aktive	18
	2.2. Profitabilnost	22
IV.	Z A K L J U Č A K	27
	P R I L O Z I	

I. UVOD

Bankarski sektor u Federaciji BiH i u prvoj polovini 2005. godine nastavio je sa pozitivnim promjenama, daljom stabilizacijom, jačanjem, rastom i razvojem, a mjereno najvažnijim kvantitativnim i kvalitativnim pokazateljima, održan je trend poboljšanja u svim segmentima poslovanja.

Banke su, nakon laganog rasta od svega 2% u prvom kvartalu 2005. godine, povećale aktivnu u prvih šest mjeseci za 8% ili 639 miliona KM, tako da je bilansna suma na nivou sistema dostigla iznos od 8,25 milijardi KM. Taj rast finansiran je iz dva najvažnija bilansna agregata : depozita (povećani za 7% ili 365 miliona KM) i uzetih kredita (stopa rasta 19% ili 161 milion KM).

Štednja je imala snažan rast od 15% ili 310 miliona KM i sa 30.06.2005.godine iznosila je 2,44 milijarde KM. To potvrđuje ocjenu o vraćanju i jačanju povjerenja građana u sigurnost ulaganja u naše banke, što je posebno značajno imajući u vidu da su štedni depoziti najvažniji segment depozitnog i finansijskog potencijala banaka. Za banke je od ključnog značaja da se nastavlja rast dugoročnih štednih depozita, koji su na kraju posmatranog perioda iznosili 936 miliona KM ili 38,4% ukupne štednje.

Likvidnost bankarskog sektora, sa rastom novčanih sredstava od 6%, učešćem od 36,6% i trendom daljeg poboljšanja ročne usklađenosti stavki aktive i obaveza po preostalom dospjećima, ocjenjuje se zadovoljavajućom.

U prvoj polovini 2005. godine krediti su povećani za 12% ili 535 miliona KM, te tako dostigli učešće u aktivni od 60%. Banke su od toga plasirale građanima 291 milion KM, a privatnim preduzećima 271 milion KM, dok je u ostalim sektorima zabilježeno smanjenje iznosa kredita.

Iako su i stopa kapitaliziranosti (13%) i stopa adekvatnosti kapitala (17,9%) nešto niže nego na kraju 2004. godine, nastavlja se kapitalno jačanje banaka, posebno najvećih u sistemu, što je važno za sigurnost i stabilnost ukupnog bankarskog sektora. Banke su istovremeno jačale i osnovni i dopunski kapital, i to osnovni za 56,3 miliona KM, a dopunski za 13,6 miliona KM, te na taj način poboljšale stopu adekvatnosti kapitala i osigurale veći nivo osnovnog kapitala u cilju usklađivanja postojećih i budućih koncentracija kreditnog rizika sa propisanim ograničenjima.

Profitabilnost je na nivou sistema dobra, ostvarena je dobit od 34 miliona KM, s tim da je 18 banaka pozitivno poslovalo sa dobiti od 39 miliona, a šest banaka ostvarilo gubitak u iznosu od šest miliona KM. Na nivou sistema ROAA (prinos na prosječnu aktivnu) je 0,86%, a ROAE (prinos na prosječni dionički kapital) 8,88% , što je bolje u odnosu na isti period prethodne godine, a neznatno je lošije od svjetskih iskustvenih standarda. Rast kreditnog rizika i u vezi s tim troškova rezervi za kreditne gubitke, trend smanjenja kamatnih stopa, a time i kamatne marže, rast dugoročnim kreditima i povećanje njihovog učešća u ukupnim kreditima, te rast kamatnih rashoda su ključne determinante profitabilnosti i finansijskog rezultata naših banaka.

Na kraju, u segmentu vlasničke strukture i tržišnih udjela banaka, nije bilo značajnijih promjena. Banke s većinskim stranim kapitalom imaju dominantan tržišni udjel od 79,2%, s tim da je i dalje izrazita koncentracija aktive u četiri najveće banke (67,9%).

II. POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH

1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA

1.1. Status, broj i poslovna mreža

Na dan 30. 06. 2005. godine u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imale su 24 banke¹. Broj banaka je isti u odnosu na 31. 12. 2004. godine.

Privremenu upravu na dan 30. 06. 2005. godine imalo je pet banaka (UNA banka d.d Bihać, Hercegovačka banka d.d. Mostar, Ljubljanska banka d.d. Sarajevo, Poštanska banka BiH d.d. Sarajevo i Privredna banka d.d. Sarajevo).

I u prvoj polovini 2005. godine banke su nastojale da i dalje šire mrežu svojih organizacionih dijelova. Banke iz Federacije BiH otvorile su 27 novih organizacionih dijelova od čega tri u Republici Srpskoj. U odnosu na 31. 12. 2004. godine kada su banke imale 439 organizacionih dijelova, to predstavlja porast od 6,2%.

Sa 30. 06. 2005. godine 11 banaka iz Federacije BiH imale su 24 organizaciona dijela u Republici Srpskoj i 10 u Brčko Distriktu. Broj organizacionih dijelova banaka iz Republike Srpske u Federaciji BiH ostao je nepromijenjen u odnosu na stanje 31. 12. 2004. godine odnosno tri banke iz Republike Srpske imale su 11 organizacionih dijelova u Federaciji BiH.

Dozvolu za obavljanje međubankarskih transakcija u unutrašnjem platnom prometu 30. 06. 2005. godine imale su 24 banke, a osigurane depozite imalo je 15 banaka.

1.2. Struktura vlasništva

Struktura vlasništva nad bankama² sa 30. 06. 2005. godine ocjenjena na osnovu raspoloživih informacija i uvida u samim bankama³ je sljedeća:

- U privatnom i pretežno privatnom vlasništvu 18 banaka (75%)
- U državnom i pretežno državnom vlasništvu 6 banaka (25%)

Struktura vlasništva može se promatrati i s aspekta finansijskih pokazatelja, odnosno prema vrijednosti ukupnog kapitala⁴.

¹ Od 30.09.2004.godine u finansijske pokazatelje se uključuju i podaci za Hercegovačku banku d.d. Mostar (u periodu od aprila 2001.godine, kada je uvedena privremena uprava u Hercegovačku banku, do 30.09.2004.godine podaci na nivou bankarskog sistema su bez ove banke).

² Kriterij podjele banaka po vrsti vlasništva je vlasništvo na dioničkom kapitalu banaka.

³ Na osnovu dobijenih dokumenata, kao i na osnovu registracija kod nadležnih institucija svih promjena u kapitalu i dioničarima banaka, došlo se do globalne strukture vlasništva na kapitalu banaka u FBiH sa stanjem 30. 06. 2005. godine.

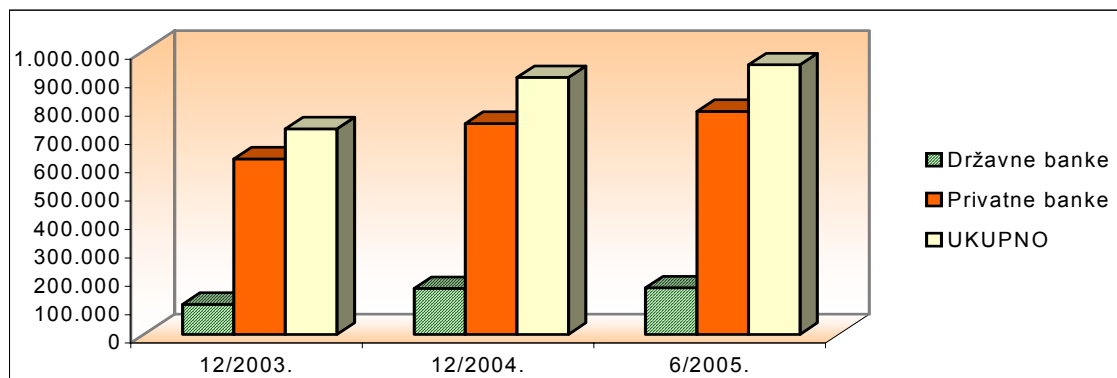
⁴ Iz bilansa stanja po shemi FBA: dionički kapital, emisioni ažio, neraspoređena dobit i rezerve, i ostali kapital (finansijski rezultat tekućeg perioda).

Tabela 1 : Struktura vlasništva prema ukupnom kapitalu

-u 000 KM-

BANKE	31.12.2003.		31.12.2004. ⁵		30.06.2005.		INDEKS	
	1	2	3	4	5	6	3/2	4/3
Državne banke	106.105	15%	161.915	18%	164.291	17%	153	101
Privatne banke	607.430	85%	743.495	82%	786.133	83%	123	106
U K U P N O	713.535	100%	905.410	100%	950.424	100%	127	105

Grafikon 1: Pregled strukture vlasništva (ukupan kapital)

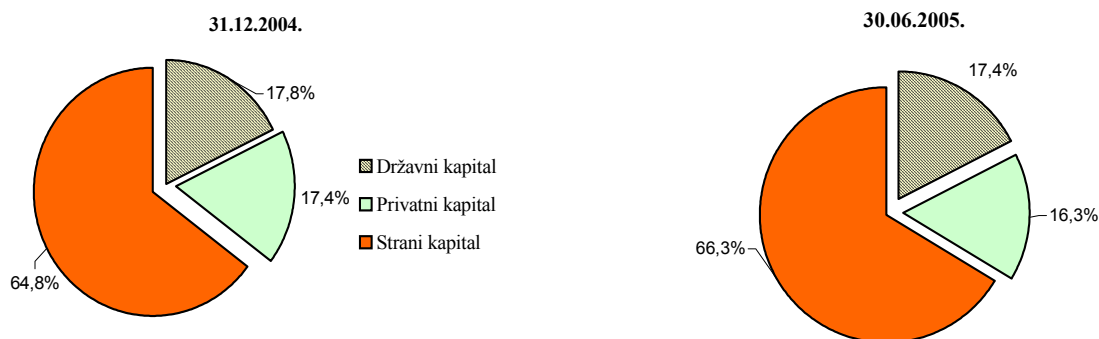
Analizom učešća državnog, privatnog i stranog kapitala u dioničkom kapitalu banaka dobije se detaljnija slika o strukturi vlasništva kapitala banaka u Federaciji BiH.

Tabela 2 : Struktura vlasništva prema učešću državnog, privatnog i stranog kapitala

- u 000 KM-

DIONIČKI KAPITAL	31.12.2003.		31.12.2004.		30.06.2005.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	5/3	7/5
1	3	4	5	6	7	8	9	10
Državni kapital	75.636	12,6	135.350	17,8	135.350	17,4	179	100
Privatni kapital (rezidenti)	115.411	19,2	132.785	17,4	126.521	16,3	115	95
Strani kapital (nerezidenti)	408.882	68,2	493.227	64,8	515.266	66,3	121	104
U K U P N O	599.929	100,0	761.362	100,0	777.137	100,0	127	102

Grafikon 2: Struktura vlasništva (dionički kapital)

⁵ Svi podaci u Informaciji koji se odnose na 31.12.2004.godine su iz revidiranih finansijskih izvještaja banaka (revizija obavljena od strane vanjskog revizora).

Analiza vlasničke strukture banaka s aspekta dioničkog kapitala najizrazitije pokazuje promjene i trendove u bankarskom sistemu FBiH, i to u segmentu promjene strukture vlasništva.

Udio državnog u ukupnom dioničkom kapitalu banaka sa 30. 06 2005. godine iznosi 17,4 % i manji je za 0,4 procentna poena u odnosu na 31. 12. 2004. godine. Udio preostalog državnog kapitala u privatnim bankama je ispod 1%, odnosno iznosi 1,2 miliona KM.

U odnosu na 31. 12. 2004. godine učešće privatnog kapitala (rezidenata) u ukupnom kapitalu bankarskog sektora smanjeno je sa 17,4% na 16,3%, a učešće stranog kapitala je povećano sa 64,8% na 66,3%. Rast učešća stranog kapitala od 1,5 procentnih poena je iz dva osnova: izvršene dokapitalizacije u iznosu od 16 miliona KM kod jedne banke u stranom vlasništvu, te prodaje dionica rezidenata (u šest banaka) stranim kupcima (nerezidentima) u ukupnom iznosu od cca 6 miliona KM.

Promjene u vlasničkoj strukturi su se odrazile i na učešće, odnosno tržišni udjel i poziciju banaka grupiranih prema kriterijumu većinskog vlasništva na dioničkom kapitalu. Međutim, rast učešća stranog kapitala nije imao isti utjecaj na tržišni udjel banaka u većinskom stranom vlasništvu, jer su jedino banke s većinskim privatnim kapitalom imale povećanje tržišnog udjela od 0,4 procentna poena, kao rezultat veće stope rasta aktive ovih banaka (stopa 11%) nego banaka s većinaskim stranim kapitalom (8%) u prvoj polovini 2005.godine.

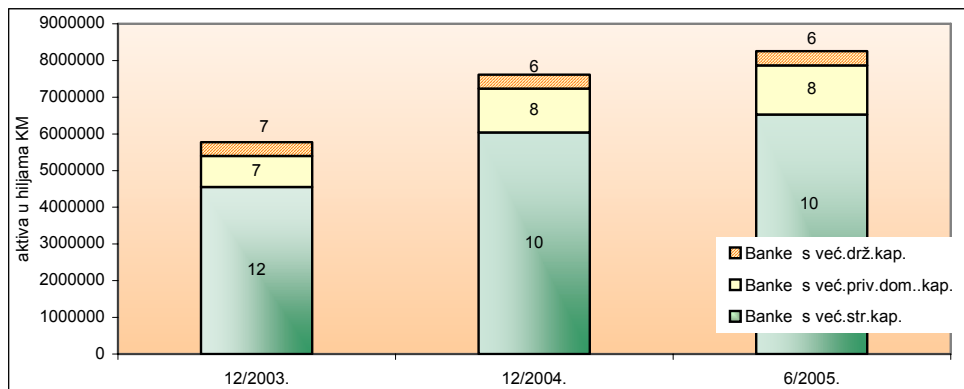
U funkciji što jačeg tržišnog pozicioniranja bili su i integracijski procesi u prethodnim periodima, a koji su rezultirali koncentracijom u bankarskom sektoru kroz okrupnjavanje najvećih banaka, smanjenjem broja banaka, te pooštavanjem konkurencije. Do značajnijih promjena doći će u narednom periodu, kao rezultat aktivnosti koje su u toku i odnose se na promjene vlasničke strukture kod dvije banke.

Tabela 3 : Tržišni udjeli banaka prema vrsti vlasništva⁶

- u %-

BANKE	31.12.2003.			31.12.2004.			30.06.2005.		
	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivni	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivni	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivni	Broj banaka
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Banke s većinskim državnim kapitalom	14,9	6,4	7	17,9	4,9	6	17,3	4,6	6
Banke s većinskim privatnim domaćim kap.	19,7	14,7	7	16,9	15,8	8	16,4	16,2	8
Banke s većinskim stranim kapitalom	65,4	78,9	12	65,2	79,3	10	66,3	79,2	10
U K U P N O	100,0	100,0	26	100,0	100,0	24	100,0	100,0	24

⁶ Prema većinskom kapitalu (učešće veće od 50%).

Grafikon 3: Tržišni udjeli banaka prema vrsti vlasništva

1.3. Kadrovi

U bankama FBiH na dan 30. 06. 2005. godine bilo je zaposlenih ukupno 5.809 radnika, od toga u bankama s većinskim državnim kapitalom 8%, a u privatnim bankama 92%.

Tabela 4: Zaposleni u bankama FBiH

BANK E	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS	
	31.12.2003.		31.12.2004.		30.06.2005.		3:2	4:3
1	2	3	4	5	6	7	8	
Državne banke	549	10%	490	9%	481	8%	89	99
Privatne banke	4.845	90%	5.197	91%	5.328	92%	107	103
U K U P N O	5.394	100%	5.687	100%	5.809	100%	105	102
Broj banaka	26		24		24			

U prvoj polovini 2005. godine broj zaposlenih je povećan za 2% ili 122 radnika, a odnosi se isključivo na privatne banke.

Tabela 5: Kvalifikaciona struktura zaposlenih

STEPEN STRUČNE SPREME	BROJ ZAPOSLENIH			INDEKS	
	31.12.2003.	31.12.2004.	30.06.2005.	3:2	4:3
1	2	3	4	5	6
Visoka stručna sprema	1.847	2.016	2.099	109	104
Viša stručna sprema	546	596	612	109	103
Srednja stručna sprema	2.825	2.962	2.999	105	101
Ostali	176	113	99	64	88
U K U P N O	5.394	5.687	5.809	105	102

Banke su i u 2005. godini nastavile politiku zapošljavanja radnika s visokom i višom stručnom spremom, iako se to nije značajnije odrazilo na izmjenu strukture prema stepenu stručne spreme, jer najveće učešće od 52% i dalje imaju zaposleni sa srednjom stručnom spremom.

Jedan od pokazatelja koji utiče na ocjenu performansi pojedinačne banke i bankarskog sistema je efikasnost zaposlenih, iskazan kao omjer aktive i broja zaposlenih, odnosno iznos aktive po zaposlenom. Veći omjer je pokazatelj bolje efikasnosti poslovanja i banke i sistema u cjelini.

Tabela 6 : Aktiva po zaposlenom

BANKE	31.12.2003.			31.12.2004.			30.06.2005.		
	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.
Državne	549	369.974	674	490	373.064	766	481	384.654	800
Privatne	4.845	5.402.076	1.115	5.197	7.240.166	1.393	5.328	7.867.681	1.477
UKUPNO	5.394	5.772.050	1.070	5.687	7.613.230	1.339	5.809	8.252.335	1.421

Na kraju prve polovine 2005. godine na nivou bankarskog sistema na svakog zaposlenog je dolazilo 1,42 miliona KM aktive. Ovaj pokazatelj znatno je bolji kod sektora privatnih banaka, što je i očekivano s obzirom na stagniranje ili smanjenje obima poslovanja državnih banaka i u vezi s tim prevelikog broja zaposlenih.

Tabela 7 : Aktiva po zaposlenom po grupama

Aktiva (000 KM)	31.12.2003.	31.12.2004.	30.06.2005.
	Broj banaka	Broj banaka	Broj banaka
Do 500	9	7	7
500 do 1.000	5	5	5
1.000 do 1.500	9	4	3
1.500 do 2.000	3	7	7
Preko 2.000	1	1	2
UKUPNO	26	24	24

Analitički pokazatelji za pojedinačne banke kreću se u rasponu od 157 hiljada KM do 2,8 miliona KM aktive po zaposlenom. Devet banaka imaju ovaj pokazatelj bolji od istog za bankarski sektor, a kod četiri najveće banke u sistemu prelazi iznos od 1,8 miliona KM. Ostale banke imaju znatno lošiji pokazatelj, a sedam banaka je imalo aktivnu po zaposlenom manju od 500 hiljada KM što ukazuje na prevelik broj zaposlenih u odnosu na visinu aktive. Na kraju, može se reći da su poboljšani uvjeti u kojima banke servisiraju svoje komitente, pravna i fizička lica, kao i uslovi pod kojima banke plasiraju sredstva klijentima.

2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA BANAKA

Kontrola banaka putem izvještaja obavlja se korištenjem izvještaja propisanih od strane FBA i izvještaja drugih institucija, koji čine bazu podataka utemeljenu na tri izvora:

1. informacije o bilansu stanja za sve banke koji se dostavlja mjesečno, sa dodatnim prilogima tromjesečno koji sadrže detaljnije informacije o novčanim sredstvima, kreditima, depozitima i vanbilansnim stavkama, te osnovne statističke podatke,
2. informacije o solventnosti banaka, podaci o kapitalu i adekvatnosti kapitala, klasifikaciji aktive, koncentracijama određenih vrsta rizika, poziciji likvidnosti, izloženosti deviznom riziku, a na osnovi propisanih izvještaja od strane FBA (tromjesečno),

3. informacije o rezultatima poslovanja banaka (bilans uspjeha po shemi FBA) i izvještaji o novčanim tokovima, koji se dostavljaju FBA tromjesečno.

Osim navedenih standardiziranih izvještaja, bazu podataka čine i informacije dobijene na osnovu dodatnih izvještajnih zahtjeva postavljenih od strane FBA, u cilju što kvalitetnijeg praćenja i analize poslovanja banaka u Federaciji, zatim izvještaji o reviziji finansijskih izvještaja banaka urađeni od strane neovisnog revizora, kao i svi ostali podaci relevantni za ocjenu performansi svake pojedinačne banke i bankarskog sistema u cjelini.

U skladu sa odredbama Zakona o početnom bilansu stanja banaka, banke sa većinskim državnim kapitalom obavezne su izvještavati FBA na bazi "punog" bilansa stanja raščlanjenog na: pasivni, neutralni i aktivni podbilans. U cilju dobivanja realnih pokazatelja poslovanja banaka u Federaciji BiH u nastavku će se analiza bankarskog sistema temeljiti na pokazateljima iz aktivnog podbilansa banaka sa većinskim državnim kapitalom⁷.

2.1. Bilans stanja

Ukupna bilansna suma banaka u Federaciji BiH, prema dostavljenim bilansima stanja na dan 30. 06. 2005. godine, iznosila je 8,25 milijardi KM, što je za 8% ili 639 miliona KM više u odnosu na stanje 31. 12. 2004. godine. Iako je u istom periodu prethodne godine ostvarena stopa rasta od 15%, može se reći da se nastavlja umjeren i stabilan trend rasta bankarskog sektora.

Tabela 8: Bilans stanja

O P I S	IZNOS (u 000 KM)			INDEKS	
	31.12.2003.	31.12.2004.	30.06.2005.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
A K T I V A (I M O V I N A) :					
Novčana sredstva	2.059.285	2.859.489	3.019.918	139	106
Vrijednosni papiri	25.017	19.430	23.038	78	119
Plasmani drugim bankama	36.369	81.624	55.979	224	69
Kreditni- neto	3.238.270	4.184.579	4.710.616	129	113
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	304.680	299.189	295.842	98	99
Ostala aktiva	108.429	168.919	146.942	156	87
UKUPNA AKTIVA	5.772.050	7.613.230	8.252.335	132	108
P A S I V A :					
O B A V E Z E					
Depoziti	4.292.709	5.602.238	5.967.210	131	107
Uzete pozajmice od drugih banaka	3.779	3.329	3.329	88	100
Obaveze po uzetim kreditima	589.012	850.833	1.012.147	144	119
Ostale obaveze	173.015	251.420	319.225	145	127
K A P I T A L					
Kapital	713.535	905.410	950.424	127	105
UKUPNO PASIVA (OBAVEZE I KAPITAL)	5.772.050	7.613.230	8.252.335	132	108

⁷ Neke od državnih banaka u "punom bilansu" iskazuju pasivne i neutralne stavke, koje će po izvršenju programa privatizacije preuzeti država.

Državne banke povećale su aktivu u prvoj polovini 2005.godine za svega 3% ili 12 miliona KM, dok su privatne banke ostvarile rast od 9% ili 627 miliona KM.

U posmatranom periodu kod većine banaka je došlo do rasta aktive, a sedam banaka je imalo stopu rasta veću od 10%. Kod pet banaka (dvije privatne i tri državne banke) došlo je do manjeg smanjenja aktive, a stope su bile od 0,5% do 6,5%. Iako su najveće banke imale umjeren rast aktive, sa stopama u rasponu od 4,3% do 8,5%, ipak se na četiri najveće banaka u sistemu odnosi 69% ili 438 miliona KM ukupnog rasta bilansne sume bankarskog sektora.

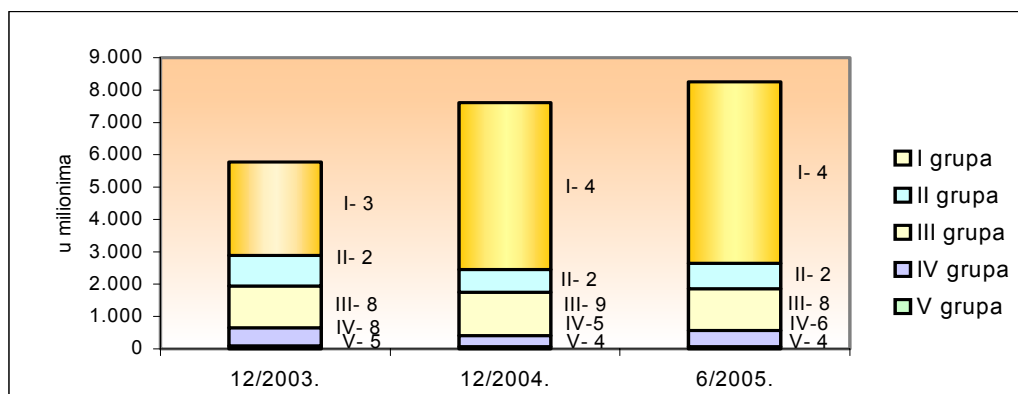
Ako se bankarski sistem analizira s aspekta veličine aktive i određenih grupa u okviru toga, desile su se neznatne promjene u učešću i broju banaka u pojedinim grupama.

U sljedećoj tabeli daje se pregled iznosa i učešća pojedinih grupa banaka⁸ u ukupnoj aktivni kroz periode (iznosi su u milionima KM):

Tabela 9: Učešće pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivni kroz periode

IZNOS AKTIVE	31.12.2003.			31.12.2004.			30.06.2005.		
	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka
I- Preko 500	2.882	49,9	3	5.166	67,9	4	5.605	67,9	4
II- 300 do 500	945	16,4	2	701	9,2	2	783	9,5	2
III- 100 do 300	1.293	22,4	8	1.335	17,5	9	1.303	15,8	8
IV- 50 do 100	554	9,6	8	341	4,5	5	489	5,9	6
V- Ispod 50	98	1,7	5	70	0,9	4	72	0,9	4
UKUPNO	5.772	100,0	26	7.613	100,0	24	8.252	100,0	24

Grafikon 4 : Učešće pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivni kroz periode

Kao što je već navedeno, četiri najveće banke u sistemu imale su su umjeren rast aktive, tako da je u I grupi ostvarena prosječna stopa rasta od 8,5%, aktiva banaka u II grupi porasla je po prosječnoj stopi od 11,8%, dok je u ostalim grupama, kao i u ranijim periodima, zabilježen blagi rast aktive.

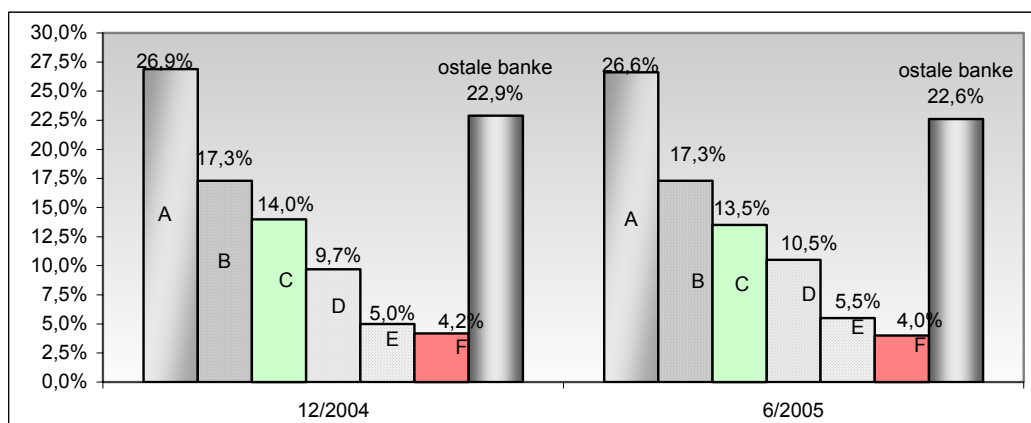
⁸ Banke su podijeljene u pet grupa zavisno od veličine aktive.

Jedina značajnija promjena u posmatranom periodu bila je prelazak jedne banke iz III u IV grupu zbog smanjenja aktive, što se odrazilo na promjenu učešća tih grupa u ukupnoj aktivni bankarskog sektora. Tržišni udjel šest najvećih banaka (I i II grupa) od 77, 4% ostao je skoro nepromjenjen u odnosu na kraj 2004. godine, odnosno povećan je za samo 0,3 procentna poena i to udjel II grupe banaka.

Na osnovu navedenog, može se zaključiti da je u pogledu tržišnog pozicioniranja došlo do izvjesne stagnacije i doseganja nivoa planiranih udjela, posebno većih banaka u sistemu. Dalje povećanje učešća može se očekivati iz osnova novih integrativnih procesa (spajanja i pripajanja), posebno banaka u oba entiteta u BiH koje imaju istog vlasnika (uglavnom u vlasništvu stranih finansijskih institucija), što će se vjerovatno desiti u narednoj godini.

U sljedećem grafikonu data je struktura i trend učešća šest najvećih banaka⁹ u bankarskom sistemu u Federaciji BiH :

Grafikon 5 : Učešće šest najvećih banaka u ukupnoj aktivni

Rast bilansne sume u izvorima rezultat je rasta depozita (za 7% ili 365 miliona KM), uzetih kredita (za 19% ili 161 milion KM), subordinisanih dugova (za 35% ili 30 miliona KM) i kapitala (za 5% ili 45 miliona KM).

U aktivni (imovini) banaka krediti¹⁰ su povećani za 12% ili 535 miliona KM, što je za tri procentna poena manje od ostvarene stope u istom periodu prethodne godine. Novčana sredstva su povećana za 6% ili 161 milion KM.

U sljedećoj tabeli i grafikonima data je struktura najznačajnijih pozicija aktive i pasive bilansa banaka kroz periode:

⁹ Banke su označene slovnim oznakama A do F.

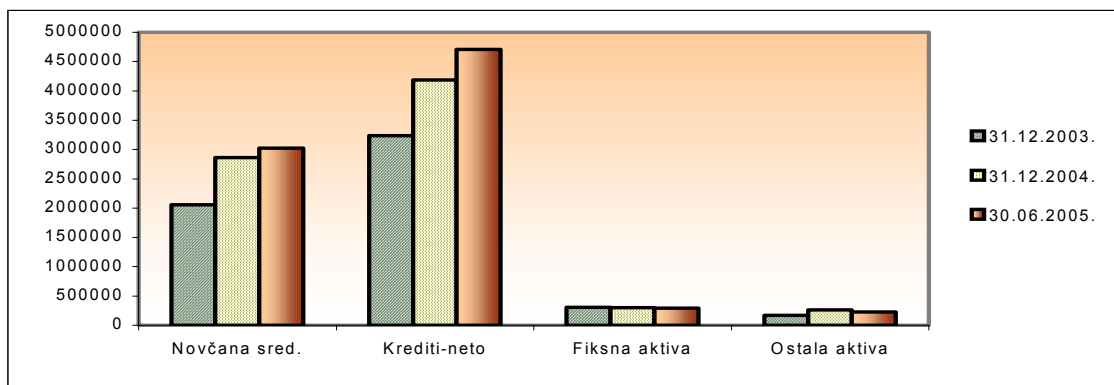
¹⁰ Bruto-kreditni (podatak iz bilansa stanja)

Tabela 10 : Struktura bilansa banaka

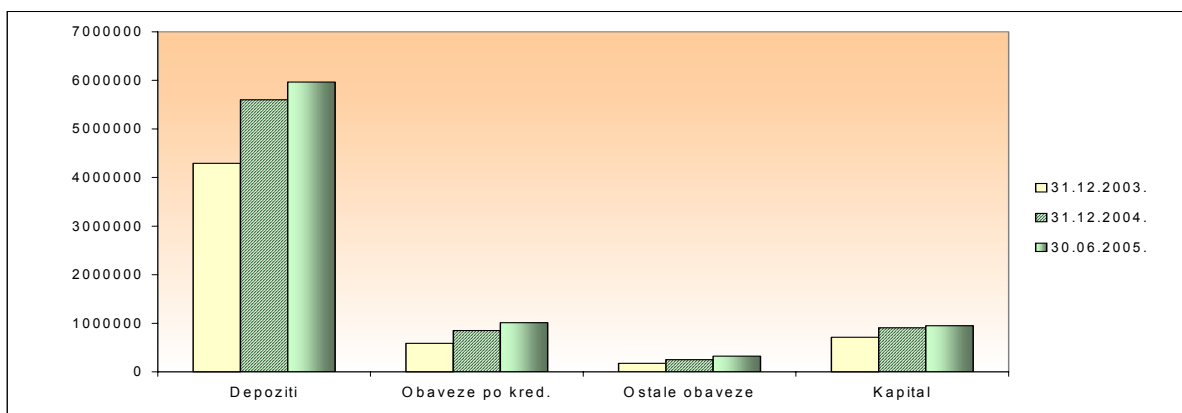
- u % -

O P I S	UČEŠĆE		
	31.12.2003.	31.12.2004.	30.06.2005.
A K T I V A (I M O V I N A) :			
Novčana sredstva	35,7	37,6	36,6
Vrijednosni papiri	0,4	0,2	0,3
Plasmani drugim bankama	0,6	1,1	0,7
Kreditni- neto	56,1	55,0	57,1
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	5,3	3,9	3,6
Ostala aktiva	1,9	2,2	1,7
UKUPNO AKTIVA	100,0	100,0	100,0
P A S I V A :			
O B A V E Z E			
Depoziti	74,4	73,6	72,3
Uzete pozajmice od drugih banaka	0,1	0,1	0,1
Obaveze po uzetim kreditima	10,2	11,2	12,2
Ostale obaveze	2,9	3,2	3,9
K A P I T A L			
Kapital	12,4	11,9	11,5
UKUPNO PASIVA (OBAVEZE I KAPITAL)	100,0	100,0	100,0

Grafikon 6 : Struktura aktive bilansa banaka

Grafikon 7 : Struktura pasive bilansa banaka

U strukturi pasive bilansa banaka s aspekta učešća najznačajnijih bilansnih kategorija u izvorima, nastavljen je trend iz prethodnih perioda. Učešće depozita se i dalje lagano smanjuje, ali je sa stopom od 72,3% ostalo dominantno. U prvoj polovini 2005. godine zabilježen je značajan rast obaveza po uzetim kreditima što se odrazilo na povećanje njihovog učešća sa 11,2% na 12,2%.

Manje promjene su se desile i u strukturi aktivi. Iako su depoziti imali značajan rast u prvoj polovini 2005. godine, što je rezultiralo i povećanjem novčanih sredstava, ipak je relativno učešće novčanih sredstava smanjeno za jedan procentni poen, a istovremeno je zbog rasta novih plasmana, učešće kredita povećano za 2,1 procentni poen.

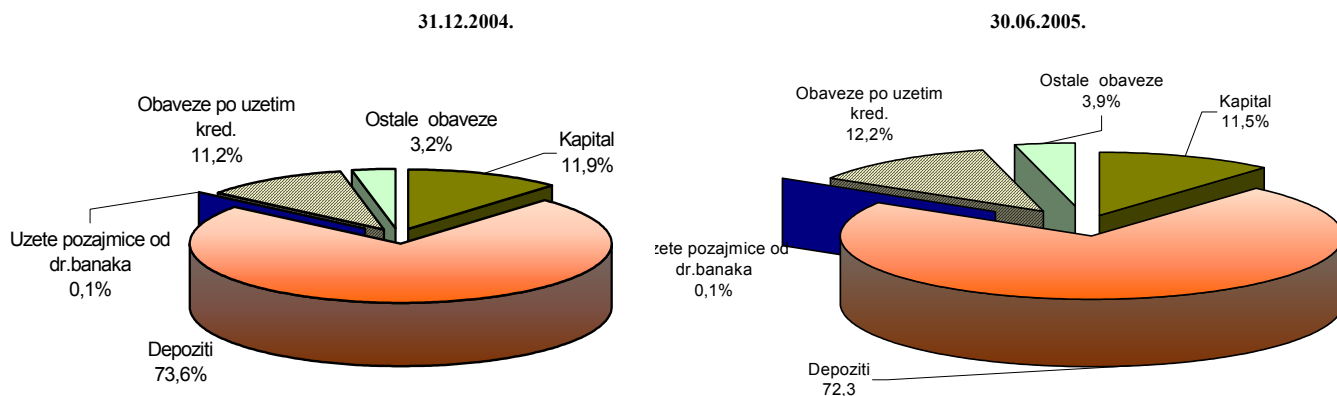
Na dan 30. 06. 2005.godine banke u Federaciji BiH držale su na računima kod depozitnih institucija u inostranstvu 1,62 milijarde KM (najveći dio u EUR) ili 53,6% ukupnih novčanih sredstava, što je za 4,1 procentni poen, odnosno 202 miliona KM više nego na kraju 2004. godine. U vezi s tim je smanjenje učešća novčanih sredstava na računima rezervi banaka kod Centralne banke BiH (sa 41,2% na 37,6%), koja su 30. 06. 2005. godine iznosila 1,14 milijardi KM, što je za 4% ili 43 miliona KM manje u odnosu na kraj 2004. godine. Banke su držale kao gotov novac u trezoru i blagajnama 7,3% ili 220 miliona KM novčanih sredstava.

Navedene promjene su utjecale na valutnu strukturu novčanih sredstava i povećanje učešća sredstava u stranim valutama sa 54% na 57,4%, odnosno smanjenje učešća sredstava u domaćoj valuti sa 46% na 42,6%.

2. 1. 1. Obaveze

Struktura pasive (obaveze i kapital) u bilansu stanja banaka sa 30. 06. 2005. godine može se sagledati iz sljedećeg grafikona:

Grafikon 8 : *Struktura pasive banaka*

Trend promjena iz prethodnih perioda u strukturi pasive je nastavljen i u prvoj polovini 2005. godine. Učešće depozita je smanjeno za 1,3 procentna poena i iznosi 72,3%. Istovremeno, dalji rast obaveza po uzetim kreditima doveo je do povećanja njihovog učešća sa 11,2% na 12,2%, dok je učešće kapitala smanjeno za 0,4 procentna poena i iznosilo je 11,5%.

Banke su i u 2005. godini nastavile sa praksom zaduživanja u inostranstvu. Pribavljanjem dugoročnih kreditnih linija došlo je do poboljšanja ročne strukture izvora, a time su banke osigurale nova dugoročna sredstva za finansiranje svojih klijenata. Analitički podaci po bankama pokazuju da su cca 50% ovih sredstava banke dobile od svojih vlasnika (banaka dioničara), a preostali iznos zaduživanjem na međunarodnom finansijskom tržištu i u vidu kreditnih linija koje finansiraju strane finansijske i domaće institucije. Četiri najveća kreditora na koja se odnosi 60% ukupnih kreditnih sredstava su: Raiffeisen Zentralbank Osterreich A.G. (RZB), European Bank for Reconstruction and development (EBRD), Bank Polska OPIEKI i Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW).

Depoziti su u posmatranom periodu povećani za 7% ili 365 miliona KM, a ovaj rast ostvaren je u drugom kvartalu 2005.godine. Povećanje se odnosi gotovo u cjelini na sektor privatnih banaka (stopa rasta 6% ili 355 miliona KM), dok su kod državnih depoziti veći za 7% ili 10 miliona KM.

Kod privatnih banaka učešće depozita u pasivi iznosi 74%, a kod državnih 39%.

Prema dostavljenim podacima banaka, od ukupnog iznosa depozita sa 30. 06. 2005. godine samo 4,4% se odnosi na depozite prikupljene u organizacionim dijelovima banaka iz Federacije BiH u Republici Srpskoj i Brčko Distriktu.

U ročnoj strukturi depozita došlo je do manjih promjena u okviru dvije osnovne grupe podjele prema ročnosti. Rast depozita po viđenju od 9% rezultirao je povećanjem njihovog učešća za 2,4 procentna poena, a posmatrano sektorski najveće učešće od 37,5% imaju depoziti po viđenju stanovništva. U kratkoročnim depozitima depoziti oročeni preko tri mjeseca povećani za 15% što se odrazilo i na povećanje učešća za 1,1 procentni poen, s tim da je i u ovoj grupi najveće učešće depozita stanovništva (54,2%).

Iako su dugoročni depoziti povećani za 4%, njihovo učešće je smanjeno za 0,9 procentnih poena, a treba istaći da se na depozite stanovništva odnosi 58,2% depozita oročenih do tri godine, a kod depozita oročenih preko tri godine sredstva sektora bankarskih institucija učestvuju sa 66,6%.

Tabela 11 : Ročna struktura depozita

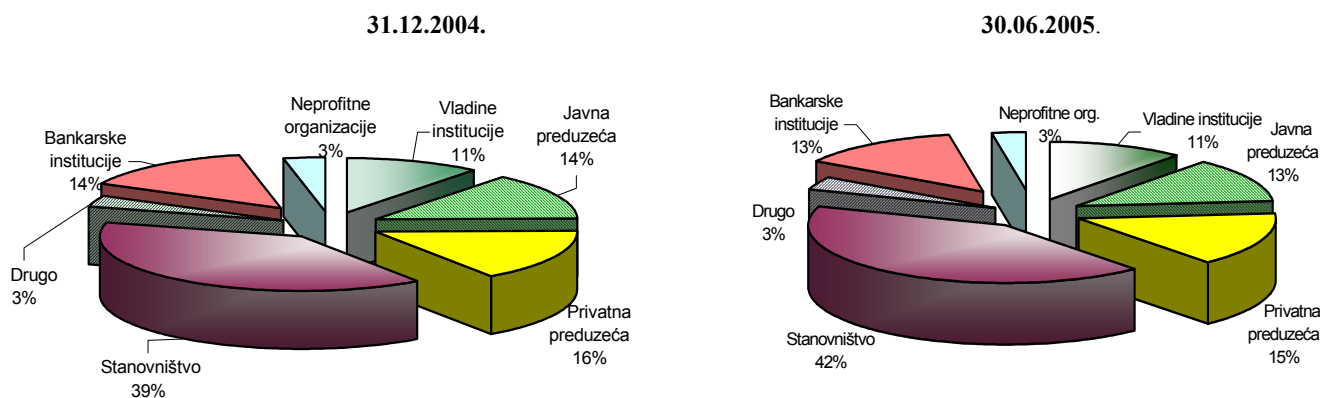
- u 000 KM-

DEPOZITI	31.12.2003.		31.12.2004.		30.06.2005.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Štednja i dep. po viđenju	2.215.925	51,6	2.663.053	47,5	2.915.334	48,9	120	109
Do 3 mjeseca	303.203	7,1	389.395	7,0	352.688	5,9	128	91
Do 1 godine	447.952	10,4	490.685	8,8	564.046	9,5	110	115
1. Ukupno kratkoročni	2.967.080	69,1	3.543.133	63,3	3.832.068	64,2	119	108
Do 3 godine	715.648	16,7	1.367.882	24,4	1.420.959	23,8	191	104
Preko 3 godine	609.981	14,2	691.223	12,3	744.183	12,0	113	103
2. Ukupno dugoročni	1.325.629	30,9	2.059.105	36,7	2.135.142	35,8	155	104
UKUPNO (1 + 2)	4.292.709	100,0	5.602.238	100,0	5.967.210	100,0	131	107

Tabela 12 : *Sektorska struktura depozita*¹¹

- u 000 KM-

SEKTORI	31.12.2003.		31.12.2004.		30.06.2005.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	498.132	11,6	599.060	10,7	657.096	11,0	120	110
Javna preduzeća	567.677	13,2	783.655	14,0	751.728	12,6	138	96
Privatna preduzeća i druš.	607.046	14,1	876.831	15,7	890.449	14,9	145	102
Neprofitne organizacije	147.606	3,5	180.705	3,2	168.647	2,8	122	93
Bankarske institucije	557.166	13,0	808.112	14,4	791.331	13,3	145	98
Građani	1.737.238	40,5	2.173.228	38,8	2.494.620	41,9	125	115
Ostalo	177.844	4,1	180.647	3,2	213.339	3,5	102	118
UKUPNO	4.292.709	100,0	5.602.238	100,0	5.967.210	100,0	131	107

Grafikon 9 : *Sektorska struktura depozita*

Analizirajući po sektorima, u prvoj polovini 2005. godine depoziti stanovništva su ostvarili rast od 15% ili 322 miliona KM, uz istovremeno povećanje učešća za 3,1 procentni poen, te tako dostigli do sada najveće učešće od 41,9%. Depoziti vladinih institucija su takođe povećani za 10% ili 58 miliona KM, a privatnih preduzeća za svega 2% ili 13 miliona KM, a depoziti ostalih sektora (bez sektora «ostalo») smanjeni su i nominalno i relativno kroz učešće u ukupnim depozitima.

Od ukupnog iznosa depozita 41% ili 2.459 miliona KM je u domaćoj valuti, a 59% ili 3.508 miliona KM je u stranoj valuti, što je promjena sa samo jedan procentni poen u korist depozita u stranoj valuti u odnosu na kraj 2004. godine.

Štedni depoziti, kao najznačajniji segment depozitnog i finansijskog potencijala banaka, nastavili su i u 2005. godini s umjerenim i stabilnim rastom. Nakon povećanja od 6% ili 130 miliona KM u prvom kvartalu, novi priliv štednih depozita od 180 miliona KM u drugom kvartalu, doveo je do iznosa stope rasta u prvoj polovini 2005. godine od 15%. Samo kod dvije banke štedni depoziti su neznatno smanjeni, a preostale banke su imale rast štednih depozita. U sedam banaka stopa je bila veća od 20%, između 10% i 20% štednja je porasla u deset banaka, a u pet banaka ostvaren je rast po stopi manjoj od 10%. Međutim, 76% ili 232 miliona KM od ostvarenog povećanja odnosi se na četiri najveće banke u sistemu.

¹¹ Podaci iz popratnog obrasca BS-D koji banke dostavljaju kvartalno uz bilans stanja po shemi FBA.

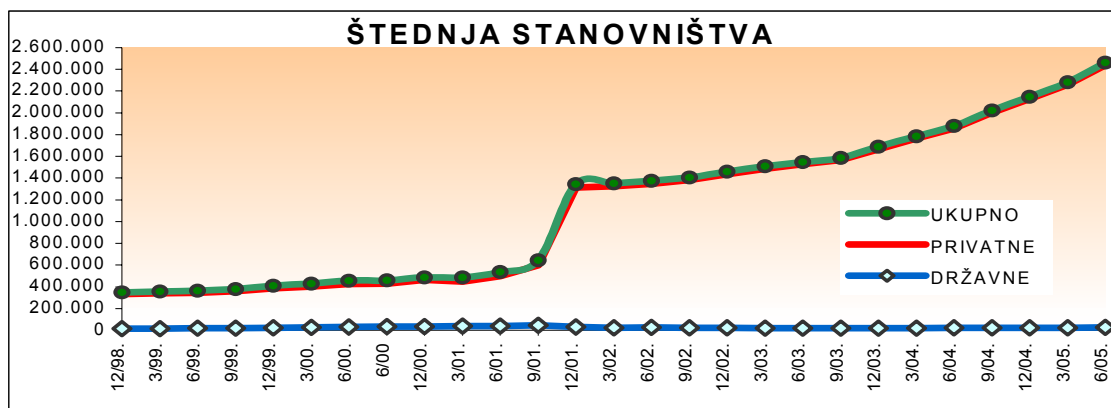
Posmatrano sektorski, gotovo sva štednja nalazi se u privatnim bankama, odnosno svega 1,1% ukupne štednje nalazi se na računima kod pet državnih banaka.

Tabela 13 : Nova štednja stanovništva po periodima

- u 000 KM-

BANKE	I Z N O S (u 000 KM)			INDEX	
	31.12.2003.	31.12.2004.	30.06.2005.	3/2	4/3
1	3	3	4	5	6
Državne	20.758	22.342	25.679	108	115
Privatne	1.645.991	2.105.167	2.411.934	128	115
UKUPNO	1.666.749	2.127.509	2.437.613	128	115

Grafikon 10 : Nova štednja stanovništva po periodima

Kao i u ostalim segmentima, evidentno je postojanje jake koncentracije štednje u većim bankama, jer se 77% ukupne štednje nalazi u četiri najveće banke.

Od ukupnog iznosa štednje 29,6% se odnosi na štedne depozite u domaćoj valuti, a 70,4% u stranoj valuti.

Tabela 14 : Ročna struktura štednih depozita stanovništva po periodima

BANKE	I Z N O S (u 000 KM)			INDEX				
	31.12.2003.	31.12.2004.	30.06.2005.	3/2	4/3			
1	3	3	4	5	6			
Kratkoročni štedni depoziti	1.228.261	73,7%	1.360.285	63,9%	1.501.769	61,6%	111	110
Dugoročni štedni depoziti	438.489	26,3%	767.224	36,1%	935.844	38,4%	175	122
UKUPNO	1.666.749	100,0%	2.127.509	100,0%	2.437.613	100,0%	128	115

Ročna struktura štednih depozita, kao i ukupnih depozita, ima pozitivan trend promjena i to najviše zbog stalnog poboljšanja stanja u bankarskom sektoru i jačanja povjerenja u banke, što je rezultiralo bržim rastom dugoročnih štednih depozita. Posebno treba istaći stabilnost i visok nivo stope rasta dugoročnih štednih depozita, što je pozitivan pokazatelj za naredni period.

Za rast štednje u bankama u FBiH uz aktivnosti koje provodi FBA, od značaja je i postojanje sistema osiguranja depozita od januara 2001. godine kada je počela s operativnim radom Agencija za osiguranje depozita u FBiH, da bi u augustu 2002. godine donošenjem Zakona o osiguranju depozita u bankama BiH bila osnovana Agencija za osiguranje depozita Bosne i Hercegovine. Ukupno je 15 banaka iz Federacije BiH primljeno u program osiguranja depozita

i dobilo certifikat, a analitički podaci o visini depozita po bankama pokazuju da je u ovim bankama deponovano 94% ukupnih depozita i 97% ukupne štednje. Proces prijema banaka u Federaciji u program osiguranja je u završnoj fazi, s tim da od preostalih devet banaka šest državnih ne mogu aplicirati za prijem zbog neispunjavanja kriterijuma (vezanog za vlasničku strukturu) koje je propisala Agencija za osiguranje depozita. Sigurnost depozita je garant i motiv za dalji porast štednje ne samo u ovim već i u ostalim bankama.

2.1.2. Kapital - snaga i adekvatnost

Kapital¹² banaka u FBiH na dan 30. 06. 2005. godine iznosio je 1.108 miliona KM.

Tabela 15 : *Regulatorni kapital*

O P I S	-u 000 KM-						
	31.12.2003.			31.12.2004.			
	30.06.2005.			INDEKS			
1	2	3	4	5	6		
DRŽAVNE BANKE							
1.Osnovni kapital prije umanjnja	122.937		163.061		163.841	133	100
2.Odbitne stavke	17.687		2.607		2.863	15	110
a) Osnovni kapital (1-2)	105.250	97%	160.454	98%	160.978	98%	100
b) Dopunski kapital	3.061	3%	3.639	2%	3.561	2%	98
c) Kapital (a + b)	108.311	100%	164.093	100%	164.539	100%	100
PRIVATNE BANKE							
1.Osnovni kapital prije umanjnja	584.221		744.519		796.135	127	107
2.Odbitne stavke	34.311		88.598		84.426	258	95
a) Osnovni kapital (1-2)	549.910	75%	655.921	75%	711.709	75%	109
b) Dopunski kapital	183.681	25%	217.639	25%	231.300	25%	106
c) Kapital (a + b)	733.591	100%	873.560	100%	943.009	100%	119
UKUPNO							
1.Osnovni kapital prije umanjnja	707.158		907.580		959.976	128	106
2.Odbitne stavke	51.998		91.205		87.289	175	96
a) Osnovni kapital (1-2)	655.160	78%	816.375	79%	872.687	79%	107
b) Dopunski kapital	186.742	22%	221.278	21%	234.861	21%	106
c) Kapital (a + b)	841.902	100%	1.037.653	100%	1.107.548	100%	123

Stupanjem na snagu nove metodologije obračuna kapitala sa 31. 12. 2003. godine¹³, osnovni i neto kapital iskazani su na realnijoj osnovi, što je posebno značajno s aspekta izračunavanja izloženosti banke rizicima i to primarno koncentracijama kreditnog rizika.

U prvoj polovini 2005. godine kapital¹⁴ je povećan za 7% ili 69,9 miliona KM u odnosu na kraj 2004. godine, od čega se na povećanje osnovnog kapitala odnosi 56,3 miliona KM a dopunskog 1362 miliona KM.

Na rast osnovnog kapitala najviše je uticala dokapitalizacija, odnosno povećanje dioničkog kapitala kod jedne banke za 16 miliona KM, zatima usmjeravanje dobiti za 2004. godinu u zadržanu neraspoređenu dobit u iznosu od 16,6 miliona KM i rezerve u iznosu od 20 miliona KM.

Odbitne stavke (koje su umanjile osnovni kapital) su smanjene za 3,9 miliona KM, a najvažnije promjene su : pokriće nepokrivenih gubitaka iz ranijih godina za 10 miliona KM

¹² Regulatorni kapital definiran čl.8. i 9. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka.

¹³ Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka ("Službene novine FBiH", br. 18/03).

¹⁴ Izvor podataka je kvartalni Izvještaj o stanju kapitala banaka (Obrazac 1-Tabela A), propisan Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka.

(kod tri banke), povećanje tekućeg gubitka u iznosu od 5,9 miliona KM, te povećanje nematerijalne imovine za 0,4 miliona KM.

Povećanje dopunskog kapitala od 13,6 miliona KM najvećim dijelom rezultat je povećanja subordinisanih dugova u iznosu od 29,6 miliona KM kod dvije banke, uključivanja revidirane tekuće dobiti kod jedne banke u iznosu od 14 miliona KM i povećanja općih rezervi za kreditne gubitke u iznosu od 12 miliona KM, uz istovremeno smanjenje u iznosu od 42 miliona KM zbog raspodjele dobiti iz 2004. godine u osnovni kapital.

Navedene promjene nisu utjecale na strukturu regulatornog kapitala tako da je učešće osnovnog kapitala i dalje 79%, a dopunskog 21%.

Rast regulatornog kapitala od 7% pozitivno se odrazio na neto kapital koji je u prvoj polovini 2005. godine imao istu stopu rasta od 7% ili 70 miliona KM, tako da sa 30. 06. 2005. godine iznosi 1,1 milijarda KM (kod privatnih banaka 924 miliona KM, a kod državnih 164 miliona KM).

Odnos kapitala i aktive, tj. stopa kapitaliziranosti banaka na dan 30. 06. 2005. godine iznosi 13% i u odnosu na 2004. godinu (13,2%) neznatno je promijenjena zbog proporcionalnog rasta i kapitala i aktive.

Jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala¹⁵ banaka jeste koeficijent adekvatnosti kapitala, izračunat kao odnos neto kapitala i ponderisane rizične aktive. Ovaj koeficijent na nivou bankarskog sektora sa 30. 06. 2005. godine iznosio 17%⁹ što je za 0,7 procentnih poena manje nego na kraju 2004. godine.

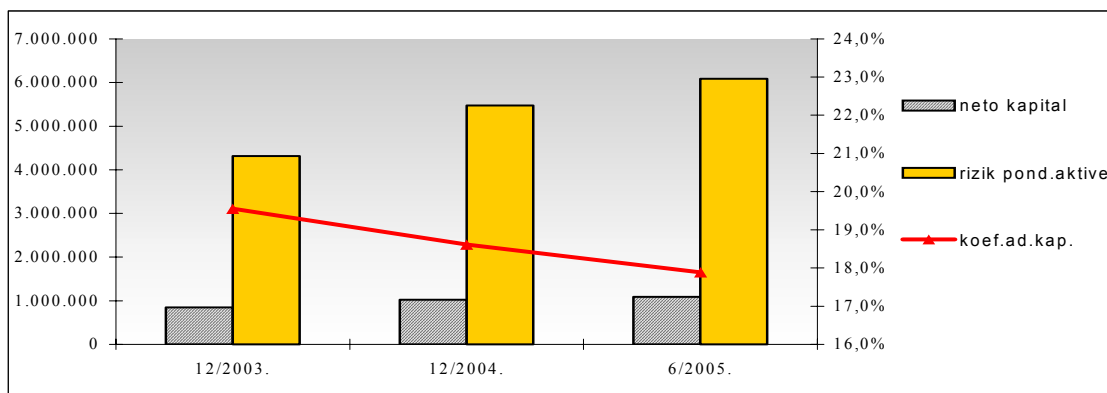
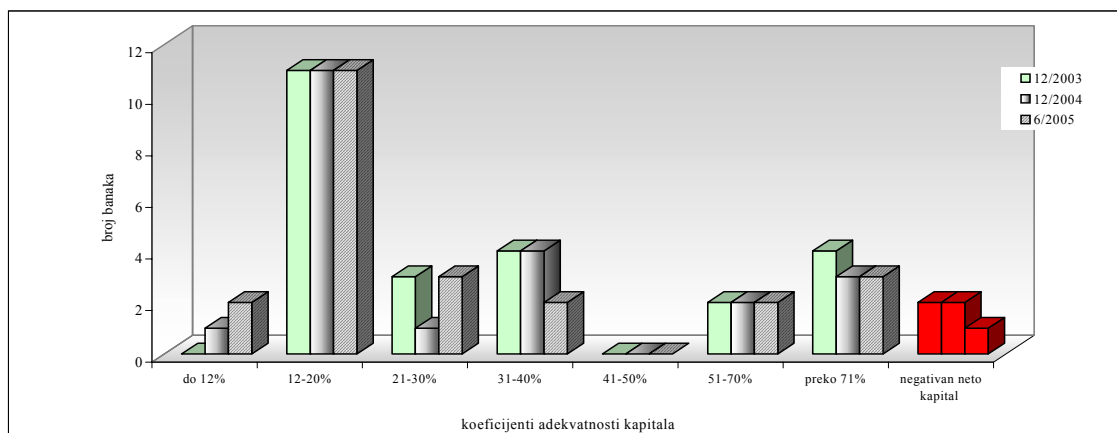
Smanjenje koeficijenta na nivou sistema rezultat je pada koeficijenta kod državnih banaka sa 59,1% (2004. godina) na 54,8% i kontinuiranog blagog pada koeficijenta kod privatnih sa 16,5% (2004. godina) na 16%.

FBA je, vršeći nadzor poslovanja i finansijskog stanja banaka u FBiH, u skladu sa zakonskim ovlastima, a u cilju jačanja sigurnosti i banaka pojedinačno i sistema u cjelini, nalagala bankama poduzimanje odgovarajućih aktivnosti na jačanju kapitalne osnove i obezbjeđenju kapitala adekvatnog visini i profilu postojeće i potencijalne izloženosti svim rizicima koji su immanentni bankarskom poslovanju.

Tabela 16 : *Neto kapital, rizik ponderisane aktive i stopa adekvatnosti kapitala*

O P I S	31.12.2003.	31.12.2004.	30.06.2005.	INDEKS	
				3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
NETO KAPITAL	840.605	1.018.626	1.088.521	121	107
RIZIK PONDERISANE AKTIVE I KRED. EKVIVALENATA	4.306.774	5.472.154	6.084.785	127	111
STOPA NETO KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA)	19,5%	18,6%	17,9%	95	96

¹⁵ Zakonom propisana minimalna stopa adekvatnosti kapitala iznosi 12%.

Grafikon 11 : Neto kapital, rizik ponderisane aktive i stopa adekvatnosti kapitala**Grafikon 12 :** Koeficijenti adekvatnosti kapitala banaka

Od ukupno 24 banke u FBiH na dan 30. 06. 2005. godine, 21 banka imala je koeficijent adekvatnosti kapitala veći od zakonom propisanog minimuma od 12%, dok jedna banka (pod privremenom upravom) ima negativan koeficijent adekvatnosti.

Dvije banke (pod privremenom upravom) imaju stopu adekvatnosti manju od 12%. Broj banaka (11) u drugoj, najbrojnijoj grupi (stopa između 12% i 20%) je već duži period nepromjenjen, dok pet banaka ima stopu između 21% i 40%. Kod preostalih pet banaka stopa je u rasponu od 50% do 83%. Međutim, iako tri najveće banke po visini aktive imaju stopu adekvatnosti kapitala nešto veću od zakonom propisanog minimuma (između 14% i 14,9%), treba istaći da je to kod dvije banke poboljšanje u odnosu na kraj 2004. godine, što je rezultat jačanja kapitala iz osnova dokapitalizacije i /ili rasta dopunskog kapitala-subordinisanog duga.

Svaki dalji rast rizične aktive nužno će zahtijevati i adekvatan rast kapitala, te u tom smislu banke su dužne donijeti program za upravljanje kapitalom banke i kontinuirano pratiti njegovo provođenje u cilju osiguranja i održavanja kvantitete i kvalitete kapitala najmanje na nivou minimalnih zakonskih standarda.

Dalje jačanje kapitalne osnove treba biti prioritetan zadatak najvećeg broja banaka, posebno nakon stupanja na snagu novog obračuna kapitala, a u fokusu su najveće banke u sistemu, što je nužno za jačanje stabilnosti i sigurnosti samih banaka i cjelokupnog bankarskog sistema. FBA će poduzimati odgovarajuće mjere i donositi odluke da banke jačaju kapitalnu osnovu koja će garantovati njihovu stabilnost i sigurnost.

2.1.3. Aktiva i kvalitet aktive

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka (Odluka) utvrđeni su kriteriji za procjenu izloženosti banaka kreditnom riziku ocjenom kvaliteta njihove aktive i adekvatnosti rezervi za kreditne i druge gubitke prema rizičnosti plasmana i sredstava stavki bilansa i vanbilansnih stavki.

Bruto aktiva¹⁶ bilansa banaka u FBiH na dan 30. 06. 2005. godine iznosila je 8,5 milijardi KM, što je za 8% ili 647 miliona KM više nego na kraju 2004. godine. Vanbilansne rizične stavke iznosile su 1.211 miliona KM i povećane su za 16% ili 165 miliona KM.

Ukupna aktiva sa vanbilansnim stavkama (aktiva)¹⁷ iznosila je 9,7 milijardi KM i za 9% je veća nego na kraju 2004. godine.

Tabela 17 : Aktiva, vanbilansne stavke i potencijalni kreditni gubici

-u 000 KM-

O P I S	IZNOS (u 000 KM)					INDEX		
	31.12.2003.	Strukt. %	31.12.2004.	Strukt. %	30.06.2005.	Strukt. %	4:2	6:4
1.	2	3	4	5	6	7	8	9
Kreditni	3.272.569	54,5	4.208.295	53,5	4.714.662	55,3	129	112
Kamate	26.395	0,4	29.856	0,4	33.509	0,4	113	112
Dospjela potraživanja	171.821	2,9	209.218	2,7	238.904	2,8	122	114
Potraživanja po plać. garancijama	5.353	0,1	5.026	0,1	4.750	0,1	94	95
Ostali plasmani	50.906	0,9	40.811	0,4	33.310	0,4	80	82
Ostala aktiva	2.468.073	41,2	3.378.320	42,9	3.493.778	41,0	137	103
UKUPNA AKTIVA	5.995.117	100,0	7.871.526	100,0	8.518.913	100,0	131	108
VANBILANS	749.382		1.046.809		1.211.498		140	116
AKTIVA S VANBILANSOM	6.744.499		8.918.335		9.730.411		132	109
Opći kreditni rizik i Potencijalni kreditni gubici	247.369		282.412		297.111		114	105
Već formirane opće i posebne rezerve za kreditne gubitke	247.411		285.090		297.256		115	104

Od ukupne aktive sa vanbilansom na nerizične stavke se odnosi 3,3 milijarde KM ili 34%, što je za jedan procentni poen manje nego na kraju 2004.godine.

Rast kreditnih plasmana (12%) doveo je do promjene strukture rizične aktive i povećanja učešća kreditnih plasmana sa 58,1% na 60,1%, uz istovremeno smanjenje učešća novčanih sredstava sa ranijih 37,6% na 36,6%. Treba istaći da su dospjela potraživanja porasla za 14% što se odrazilo i na povećanje njihovog učešća za 0,2 procentna poena.

Analitički podaci po bankama pokazuju da je kod pet banaka (tri pod privremenom upravom) došlo do smanjenja kreditnih plasmana. Kod tri banke stopa rasta je veća od 30%, 12 banaka je imalo stopu rasta od 6% do 18%, dok se kod ostalih banaka rast kretao u rasponu od 2% do 3%. Tri najveće banke u F BiH povećale su kreditne plasmane za 274 miliona KM što je 51% ukupnog povećanja na nivou bankarskog sektora.

Iz analize sektorske strukture kredita može se zaključiti da su najveće povećanje u iznosu od 291 milion KM ili 13,6% imali plasmani dati stanovništvu, zbog čega se i njihovo učešće u ukupnoj sektorskoj strukturi kredita povećalo sa 48,4% na 49%. Značajniji porast (271 milion KM ili 14%) imali su i plasmani dati privatnim preduzećima i društvima uz povećanje učešća

¹⁶ Izvor podataka : Izvještaj o klasifikaciji aktive bilansa i vanbilansnih stavki banaka.

¹⁷ Aktiva definisana članom 2. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka.

sa 43,7% na 44,5 %. Do povećanja plasmana došlo je i kod neprofitnih i bankarskih institucija (5,6 miliona KM), dok je do smanjenja kreditnih plasmana došlo kod javnih preduzeća, vladinih institucija i ostalih sektora (26,4 miliona KM).

Promjena učešća pojedinih sektora u ukupnoj strukturi kredita data je u sljedećoj tabeli:

Tabela 18 : Sektorska struktura kredita

-u 000 KM-

SEKTORI	31.12.2003.		31.12.2004.		30.06.2005.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	24.526	0,7	31.810	0,7	30.264	0,6	130	95
Javna preduzeća	217.587	6,3	203.698	4,6	179.212	3,6	94	88
Privatna preduzeća i društ.	1.439.009	41,7	1.933.595	43,7	2.204.606	44,5	134	114
Neprofitne organizacije	3.015	0,1	3.619	0,1	6.773	0,2	120	187
Bankarske institucije	33.281	1,0	34.082	0,8	36.572	0,7	102	107
Gradani	1.676.325	48,6	2.139.699	48,4	2.430.915	49,0	128	114
Ostalo	55.999	1,6	76.036	1,7	69.974	1,4	136	92
UKUPNO	3.449.742	100,0	4.422.539	100,0	4.958.316	100,0	128	112

Vezano za ročnost kredita treba istaći da je u prvj polovini 2005.godine došlo do bržeg rasta dugoročnih kredita (stopa rasta 13%), dok su kratkoročni krediti porasli za 8%, a što je imalo uticaja i na rast učešća dugoročnih kredita u ukupnim kreditima sa 72,8% na 73,4%. Sektorska analiza pokazuje da je učešće dugoročnih kredita u ukupnim kreditima datih stanovništvu 90%, a privatnim preduzećima 58%.

Tabela 19 : Ročna struktura kredita

-u 000 KM-

KREDITI	31.12.2003.		31.12.2004.		30.06.2005.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Dospjela potraživanja i plaćene vanbil.obaveze	177.174	5,1	214.244	4,8	243.654	4,9	121	114
Kratkoročni krediti	776.014	22,5	991.183	22,4	1.073.498	21,7	128	108
Dugoročni krediti	2.496.554	72,4	3.217.112	72,8	3.641.164	73,4	129	113
UKUPNO KREDITI	3.449.742	100,0	4.422.539	100,0	4.958.316	100,0	128	112

Budući da su plasmani, odnosno krediti najrizičniji dio aktive banaka, njihov kvalitet predstavlja jednu od najznačajnijih determinanti stabilnosti i uspješnosti poslovanja. Ocjena kvaliteta aktive je ustvari ocjena izloženosti kreditnom riziku plasmana banke, odnosno identificiranje potencijalnih kreditnih gubitaka koji se priznaju kao troškovi rezervi za kreditne gubitke.

Kvalitet aktive i vanbilansnih rizičnih stavki, opći kreditni rizik, potencijalni kreditni gubici po kategorijama klasifikacije¹⁸ i vanbilansne stavke dati su u sljedećoj tabeli:

¹⁸ U skladu sa članom 22. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banke su dužne da formiraju i kontinuirano održavaju rezerve za OKR i PKG u sljedećim procentima po kategorijama : A 2%, B 5% do 15%, C 16% do 40%, D 41% do 60% i E 100%.

Tabela 20 : Klasifikacija aktive, opći kreditni rizik (OKR), potencijalni kreditni gubici (PKG) i vanbilansne stavke (otpisana aktiva i suspendirana kamata)

Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I UČEŠĆE (u%)									INDEKS	
	31.12.2003.			31.12.2004.			30.06.2005.			5/2	8/5
	Klasif. aktive	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktive	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktive	Učešće %	OKR PKG		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
A	5.881.803	87,2	70.974	7.880.830	88,4	94.501	8.628.323	88,7	106.500	134	109
B	563.498	8,4	46.657	730.737	8,2	53.633	797.218	8,2	58.858	130	109
C	152.581	2,3	44.593	143.586	1,6	42.104	143.672	1,5	40.584	94	100
D	139.311	2,0	77.839	162.299	1,8	91.294	160.831	1,6	90.805	117	99
E	7.306	0,1	7.306	883	0,0	880	367	0,0	364	12	42
UKUPNO	6.744.499	100,0	247.369	8.918.335	100,0	282.412	9.730.411	100,0	297.111	132	109
VANBILANSNA EVIDENCIJA											
E	341.166	79,8		343.472	83,3		373.053	85,5		101	109
Susp. kamata	86.205	20,2		68.680	16,7		63.456	14,5		80	92
UKUPNO	427.371	100,0		412.152	100,0		436.509	100,0		96	106

Ako se analizira kvalitet aktive sa vanbilansnim rizičnim stavkama uočava se povećanje klasifikovane aktive (B-E) za 6% ili 65 miliona KM, uz istovremeno smanjenje nekvalitetne aktive za 1% ili dva miliona KM. Međutim, na osnovu analize analitičkih podataka može se vidjeti da nekvalitetna aktiva koja se odnosi na pravna lica ima opadajući trend, dok nekvalitetna aktiva koja se odnosi na plasmane date sektoru stanovništva ima trend rasta, što je bilo za očekivati s obzirom da je nakon kreditne ekspanzije u 2002.godini i narednim godinama intenzivirano kreditiranje stanovništva. Evidentno je da dio kredita iz ovog portfolia kod jednog broja banaka postaje problematičan i prelazi iz kategorije dobre aktive u lošije kategorije klasifikacije. Nekvalitetna aktiva koja se odnosi na sektor stanovništva u ukupno odobrenim kreditima stanovništvu iznosi 2,5% ili 60 miliona KM i bilježi porast od 21% ili 10,4 miliona KM u odnosu na 31.12.2004.godinu. Iako se radi o apsolutnim iznosima koji nisu visoki, imajući u vidu iskazani trend, u narednom periodu će se posebna pažnja usmjeriti na ocjenu i kretanje kvatiteta ovih kredita, te aktivnosti banaka na minimiziranju negativnih efekata po ovom segmentu kreditnog portfolia i poboljšanju praksi upravljanja istim.

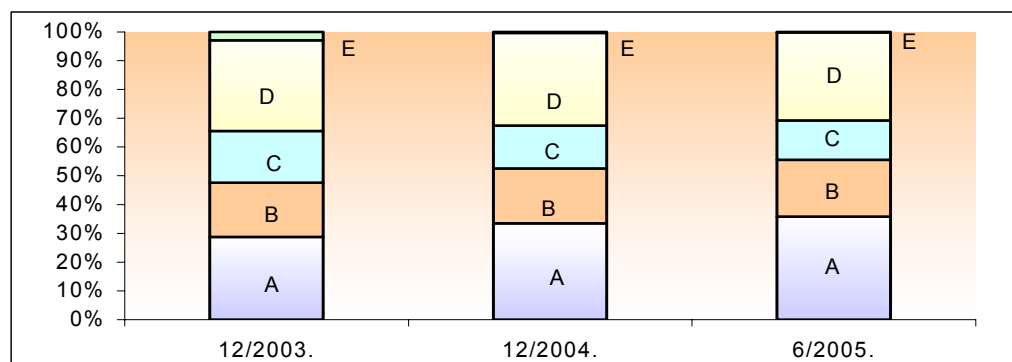
U prvoj polovini 2005.godine banke su isknjižile iz bilansa u vanbilans, odnosno otpisale potraživanja u iznosu od 48 miliona KM i suspendovale kamatu u iznosu od pet miliona KM. U istom periodu izvršen je trajni otpis stavki aktive u iznosu od sedam miliona KM, dok je trajni otpis suspendovane kamate iznosio dva miliona KM. Banke su uspjele u istom periodu da naplate ranije otpisanu aktivu u iznosu od 16 miliona KM i suspendovanu kamatu u iznosu od pet miliona KM, što se pozitivno odrazilo na njihovu profitabilnost.

Sa 30. 06. 2005.godine saldo otpisane aktive iznosio je 373 miliona KM i za 9% je veća nego na kraju 2004.godine, dok je saldo suspendovane kamate iznosio 63 miliona KM.

Nivo općeg kreditnog rizika i procjenjenih gubitaka po kategorijama klasifikacije, utvrđenih u skladu sa kriterijima i metodologiji propisanoj u odlukama FBA, njihov trend i struktura na nivou bankarskog sektora dati su u sljedećoj tabeli i grafikonu:

Tabela 21 : *Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kreditnih gubitaka*

Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I STRUKTURA (u%)						INDEKS	
	31.12.2003.		31.12.2004.		30.06.2005.		4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
A	70.974	28,7	94.501	33,5	106.500	35,8	133	113
B	46.657	18,9	53.633	19,0	58.858	19,8	115	110
C	44.593	18,0	42.104	14,9	40.584	13,7	94	96
D	77.839	31,5	91.294	32,3	90.805	30,6	117	99
E	7.306	2,9	880	0,3	364	0,1	12	41
UKUPNO	247.369	100,0	282.412	100,0	297.111	100,0	114	105

Grafikon 13 : *Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kreditnih gubitaka*

Prema izvještajima, banke su formirale rezerve za kreditne gubitke u skladu s propisima i visinom procijenjenog kreditnog rizika.

Analizirajući nivo formiranih rezervi ukupno i po kategorijama klasifikacije, u odnosu na kraj 2004. godine, rezerve za opći kreditni rizik i potencijalne kreditne gubitke veće su za 4% i iznosile su 297 miliona KM, odnosno 3,1 % ukupne aktive sa vanbilansom. U prvoj polovini 2005. godine banke su prosječno za B kategoriju imale izdvojene rezerve po stopi od 7,4%, za C kategoriju 28,3%, D kategoriju 56,5% i E 100%, što se može ocijeniti zadovoljavajućim.

Analiza kvaliteta aktive, odnosno kreditnog portfolija pojedinačnih banaka, kao i on site kontrole u samim bankama, ukazuju da je još uvijek ključni rizik kod većine banaka kreditni rizik, odnosno postojanje problematičnih kredita odobrenih pravnim licima (preduzećima).

FBA je bankama koje imaju loš kvalitet aktive naložila korektivne mjere u smislu izrade operativnog programa koji moraju sadržavati plan aktivnosti na poboljšanje postojećih praksi upravljanja kreditnim rizikom, odnosno kvaliteta aktive, smanjenje postojećih koncentracija, te rješavanje problema nekvalitetne aktive i sprječavanje njenog daljeg pogoršanja. Izvršavanje naloga FBA se kontrinuirano nadzire kroz postkontrolni postupak na osnovu izvještaja i ostale dokumentacije dostavljene od strane banaka, kao i on site kontrolom u cilju provjere iste.

Transakcije s povezanim licima

U svom poslovanju banke su izložene raznim vrstama rizika, od kojih poseban značaj ima rizik vezan za transakcije s licima povezanim sa bankom.

FBA je, u skladu sa Bazelskim standardima, uspostavila određene opreznosne principe i zahtjeve vezane za transakcije s licima povezanim s bankom¹⁹, što je regulisano Odlukom o minimalnim standardima za poslovanje banaka s licima povezanim s bankom, u kojoj su propisani uslovi i način poslovanja banaka s povezanim licima. Na osnovu te Odluke i Zakona o bankama Nadzorni odbor banke, a na prijedlog direktora, dužan je da donese posebne politike banke za poslovanje s povezanim licima i da prati njihovu primjenu.

Odlukama FBA propisan je i poseban set izvještaja koji obuhvataju transakcije s jednim dijelom povezanih lica, i to kredite i potencijalne i preuzete vanbilansne obaveze (garancije, akreditivi, preuzete kreditne obaveze) kao najčešći i najrizičniji vid transakcija između banaka i povezanih lica. Set propisanih izvještaja uključuje podatke o kreditima datim sljedećim kategorijama povezanih lica:

- dioničarima banke s više od 5% glasačkih prava,
- članovima Nadzornog odbora i višeg rukovodstva banke i
- subsidijarnim licima i drugim preduzećima kapitalno povezanim s bankom.

Tabela 22: *Transakcije s povezanim licima*

-000 KM-

Opis	DATI KREDITI			INDEKS	
	31.12.2003.	31.12.2004.	30.06.2005.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Dioničarima sa više od 5% glasačkih prava, subs.i drugim kapitalno povezanim pred.	37.050	40.084	33.977	108	85
Članovima Nadzornog odbora	388	141	146	36	104
Upravi banke i uposlenim radnicima	1.670	2.392	2.150	139	96
UKUPNO	39.108	42.617	36.273	109	85
Potencijalne i preuzete vanbil.obaveze	8.689	3.235	2.228	37	69

Iz tih razloga FBA posebnu pažnju (pri on site kontrolama) usmjerava na poslovanje banaka sa povezanim licima. Kontrolori FBA na licu mjesta daju naloge za otklanjanje uočenih propusta u određenim rokovima i pokreću prekršajne postupke, a sastavni dio tih aktivnosti je i praćenje i nadzor provođenja datih naloga.

2.2. Profitabilnost

Prema podacima iz bilansa uspjeha, banke u Federaciji BiH u prvoj polovini 2005. godine ostvarile su pozitivan finansijski rezultat-dobit u iznosu od 33,9 miliona KM, što je za 20% više nego u istom periodu 2004. godine ili 75% ostvarene dobiti u 2004. godini.

Pozitivan finansijski rezultat od 39,8 miliona KM ostvarilo je 18 banaka što je za 14,3% ili pet miliona KM više nego u istom periodu 2004. godine. Istovremeno, gubitak u poslovanju u iznosu od 5,9 miliona KM ostvarilo je šest banaka (tri državne i tri privatne), smanjen je za 11,5% ili 0,7 miliona KM u odnosu na isti period prethodne godine.

¹⁹ Član 39.stav 2. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o bankama definiše pojam "lica povezana s bankom", gdje više nisu uključeni uposleni radnici.

Detaljniji podaci dati su u sljedećoj tabeli:

Tabela 23 : Ostvareni finansijski rezultat : dobit/gubitak

-000 KM-

Datum/Opis	Na nivou sistema		Privatne banke		Državne banke	
	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka
30.06.2003.						
Gubitak	-8.615	9	-67.365	5	-1.879	4
Dobit	34.520	17	32.498	14	2.022	3
Ukupno	25.905	26	25.762	19	- 143	7
30.06.2004.						
Gubitak	-6.710	8	-6.137	5	-573	3
Dobit	34.840	18	31.335	14	3.505	4
Ukupno	28.130	26	25.198	19	2.932	7
30.06.2005.						
Gubitak	-5.936	6	-5.500	3	-436	3
Dobit	39.830	18	36.969	15	2.861	3
Ukupno	33.894	24	31.469	18	2.425	6

Kao i u ostalim segmentima i u ovom su prisutne koncentracije: od ukupno ostvarene dobiti (39,8 miliona KM) 65,8% ili 26,2 miliona KM se odnosi na četiri najveće banke u sistemu, dok je od ukupnog gubitka (5,9 miliona KM) 92,7% ili 5,5 miliona KM ostvareno kod tri banke (u stranom vlasništvu). Finansijski rezultat državnih banaka nema značajni uticaj na ukupnu profitabilnost bankarskog sektora.

Na osnovu analitičkih podataka, kao i parametara za ocjenu kvaliteta profitabilnosti, ukupna profitabilnost sistema se poboljšava kao rezultat sveukupnog trenda poboljšanja i stabilizacije bankarskog sektora .

U strukturi ukupnog prihoda i dalje raste učešće neto kamatnog prihoda na koji se odnosi 56,5% ukupnog prihoda (u istom periodu 2004.godine 53,2%), dok se učešće operativnih prihoda smanjilo sa 46,8% na 43,5%.

Ukupni prihodi od kamata u ovom periodu u odnosu na isti period prošle godine povećani su za 25,7% i iznose od 241,8 miliona KM, dok su istovremeno rashodi po osnovu kamata rasli znatno brže i to za 34,1% i iznose od 83,6 miliona KM tako da je neto kamatni prihodna nivou bankarskog sistema za šest mjeseci 2005. godine imao nešto nižu stopu rasta (21,8%) i iznosio je 158,1 milion KM.

Istovremeno, manji rast stope neto kamatnog prihoda u odnosu na stopu rasta prosječne kamatonosne aktive (22,2%) i prosječnog iznosa kredita (24,7%) rezultat su kontinuiranog trenda smanjenja kamatnih stopa, a samim tim i kamatne marže, zatim daljeg rasta dugoročnih kredita (26,5%) i povećanjem njihovog učešća u ukupnim kreditima, kao i pogoršanjem kvaliteta kreditnog portfolija (nekvalitetni krediti porasli za 3,5%, a dospjela potraživanja klasificirana kao nekvalitetna aktiva povećana za 16%). S druge strane, kamatonosni izvori u 2005. godini također bilježe značajan rast (prosječni kamatonosni depoziti porasli za 21,8%, a kamatonosne obaveze za 26,5%) zbog čega su i rashodi po osnovu kamata povećani za 33,8%.

Operativni prihodi porasli su za 6% u odnosu na isti period prethodne godine, s tim da je njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda smanjeno za 3,8% prvenstveno kao posljedica pada ostalih operativnih prihoda u kojima su najveća stavka prihodi od smanjenja rezervisanja, ali i rezultat promjene računovodstvenih politika u segmentu metodologije tretmana i

priznavanja prihoda po osnovu naknada koje su vezane za kredite²⁰ (primjenjeno kod nekoliko banaka).

Ukupni nekamatni rashodi veći su za 14% ili 30 miliona KM u odnosu na isti period prethodne godine, što je posljedica, prije svega, značajnog rasta troškova rezervi za kreditne gubitke od 25,3% ili 13,4 miliona KM uz povećanje njihovog učešća u ukupnim prihodima sa 21,8% na 23,8% što je imalo značajan uticaj na profitabilnost banaka. Rast kreditnog rizika i opreznosni standardi zahtjevaju od banaka da i dalje, bez obzira na negativni uticaj na finansijski rezultat, trebaju realno procijenjivati kvalitet aktive i preko troškova formirati i održavati adekvatne rezerve za kreditne gubitke, kao amortizer budućih gubitaka, a u funkciji zaštite kapitala.

Operativni rashodi rasli su po stopi od 11% i veći su za cca 16 miliona KM s tim da se njihova struktura nije bitno mijenjala i u odnosu na isti period prošle godine u prosjeku su rasli za 11%.

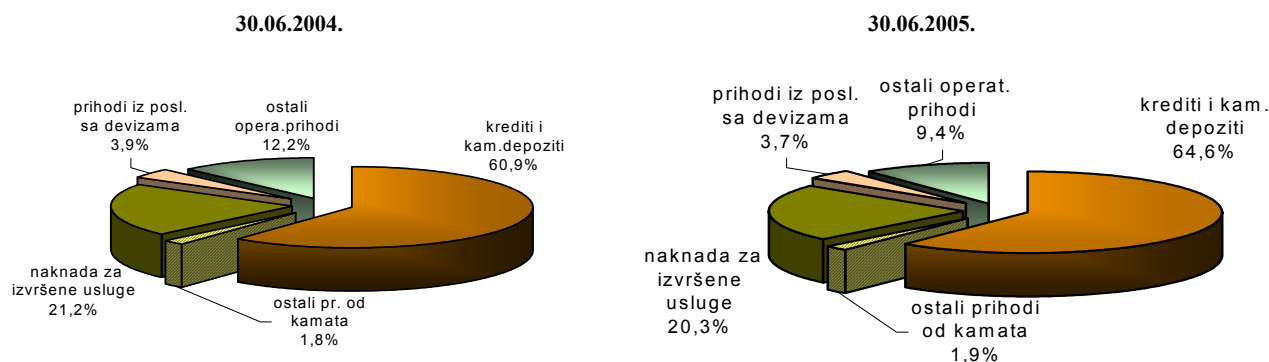
Trend i struktura ukupnih prihoda i rashoda daje se u sljedećim tabelama i grafikonima:

Tabela 24 : *Struktura ukupnih prihoda*

- u 000 KM-

Struktura ukupnih prihoda	30.06.2003.		30.06.2004.		30.06.2005.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I Prihodi od kamata i slični prihodi								
Kamatonosni rač. depozita kod depoz.inst.	13.278	5,1	13.838	4,5	20.426	5,6	104	148
Kreditni i poslovi lizinga	140.522	54,1	172.971	56,4	214.601	59,0	123	124
Ostali prihodi od kamata	2.422	0,9	5.607	1,8	6.787	1,9	232	121
UKUPNO	156.222	60,1	192.416	62,7	241.814	66,5	123	126
II Operativni prihodi								
Naknade za izvršene usluge	59.644	22,9	64.894	21,2	73.699	20,3	109	114
Prihodi iz posl. sa devizama	14.192	5,5	12.031	3,9	13.680	3,8	85	114
Ostali operativni prihodi	29.892	11,5	37.457	12,2	34.349	9,4	125	92
UKUPNO	103.728	39,9	114.382	37,3	121.728	33,5	110	106
UKUPNI PRIHODI (I + II)	259.950	100,0	306.798	100,0	363.542	100,0	118	118

Grafikon 14 : *Struktura ukupnih prihoda*

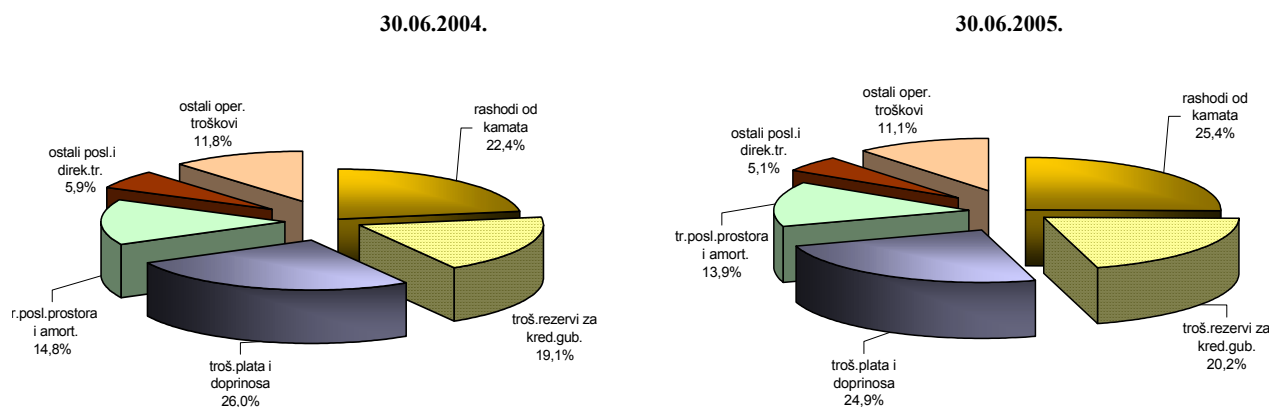
²⁰Primjena MRS 18-Prihod i i MRS 39-Finansijski instrumenti : priznavanje i mjerenje.

Tabela 25 : Struktura ukupnih rashoda

- u 000 KM-

Struktura ukupnih rashoda	30.06.2003.		30.06.2004.		30.06.2005.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I Rashodi od kamata i slični rashodi								
Depoziti	36.648	15,7	49.979	17,9	63.839	19,4	136	128
Obaveze po uzetim kredit. i ostalim pozajm.	4.628	2,0	11.781	4,2	17.241	5,2	255	146
Ostali rashodi od kamata	1.683	0,7	745	0,3	2.554	0,8	44	343
UKUPNO	42.959	18,4	62.505	22,4	83.634	25,4	145	134
II Ukupni nekamatni rashodi								
Troškovi rezervi za opći kred. rizik potencijalne kreditne gubitke	52.349	22,4	53.147	19,1	66.585	20,2	102	125
Troškovi plata i doprinosa	63.559	27,2	72.360	26,0	80.154	24,3	114	111
Troškovi posl.prostora i amortizacija	36.347	15,5	41.358	14,8	45.882	13,9	114	111
Ostali poslovni i direktni troškovi	10.539	4,5	16.491	5,9	16.654	5,1	156	101
Ostali operativni troškovi	28.291	12,1	32.807	11,8	36.739	11,1	116	112
UKUPNO	191.085	81,6	216.163	77,6	246.014	74,6	113	114
UKUPNI RASHODI (I + II)	234.044	100,0	278.668	100,0	329.648	100,0	119	118

Grafikon 15 : Struktura ukupnih rashoda

U sljedećim tabelama dati su najznačajniji koeficijenti za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti banaka:

Tabela 26 : Koeficijenti profitabilnost, produktivnosti i efikasnosti po periodima

-u %-

KOEFICIJENTI	31.12.2003.	31.12.2004.	30.06.2005. ²¹
Povrat na prosječnu aktivu	0,88	0,69	0,86
Povrat na prosječni ukupni kapital	6,75	5,57	7,29
Povrat na prosječni dionički kapital	8,16	6,61	8,88
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	4,60	4,08	4,00
Prihod od naknada/ prosječna aktiva	4,27	3,41	3,08
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	8,88	7,49	7,09
Poslovni i direktni rashodi ²² /prosječna aktiva	2,79	2,20	2,11
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	5,17	4,57	4,12
Ukupni nekamatni rashodi/ prosječna aktiva	7,95	6,76	6,23

²¹ Koeficijenti sa 30.06.2005.godine preračunati su na godišnji nivo

²² U rashode su uključeni troškovi rezervi za potencijalne kreditne gubitke.

Tabela 27 : Koeficijenti profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti na dan 30.06. 2005.

-u %-

KOEFIČIJENTI	30.06. 2005.		
	DRŽAVNE BANKE	PRIVATNE BANKE	PROSJEK UFBiH
Povrat na prosječnu aktivu	1,28	0,84	0,86
Povrat na prosječni ukupni kapital	2,97	8,21	7,29
Povrat na prosječni dionički kapital	3,39	10,14	8,88
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	3,47	4,03	4,00
Prihod od naknada/ prosječna aktiva	7,61	2,85	3,08
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	11,08	6,88	7,09
Poslovni i direktni rashodi/prosječna aktiva	4,83	1,97	2,11
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	4,98	4,08	4,12
Ukupni nekamatni rashodi/ prosječna aktiva	9,80	6,05	6,23

Analizom osnovnih parametara za ocjenu kvaliteta profitabilnosti uočava se da i pored toga što je iznos ostvarene dobiti veći u odnosu na isti period prethodne godine sa ROAA (povrat na prosječnu aktivu) od 0,86% i ROAE (povrat na prosječni dionički kapital) od 8,88%, ipak produktivnost banaka, mjerena odnosom ukupnog prihoda i prosječne aktive (7,09%), kao i ostvareni neto kamatni i operativni prihod po jedinici prosječne aktive su lošiji zbog, s jedne strane, daljeg znatno bržeg rasta prosječne aktive od ukupnih prihoda (neto kamatni i operativni prihodi), a s druge strane značajnog učešća aktive koja ne ostvaruje prihode.

Svi ključni pokazatelji profitabilnosti analizirani prema kriterijumu vlasništva u bankama, pokazuju da privatne banke posluju rentabilnije, produktivnije i efikasnije, što im osigurava konkurentnu prednost u odnosu na državne banke i ukazuje na nužnost završetka privatizacije preostalih državnih banaka.

Profitabilnost banaka u narednom periodu i dalje će najviše zavisiti od kvaliteta aktive, odnosno izloženosti banke kreditnom riziku, te efikasnog upravljanja operativnim troškovima. To znači da je ključni faktor efikasnosti i profitabilnosti svake banke kvalitet menadžmenta i poslovna politika koju vodi jer se time najdirektnije utiče na njene performanse.

Takođe u novim tržišnim uslovima banke će morati usvojiti novi koncept poslovne politike primjerene tržišno orjentiranom bankarstvu čiji je cilj ostvarivanje što većeg profita, obezbjeđujući pri tome stabilnost banke i adekvatno upravljanje i kontrolu svih rizika kojima je banka izložena u poslovanju, a primarno kreditnog rizika. Međutim, uključivanjem u međunarodno finansijsko poslovanje i tržišta banke će u budućnosti biti više izložene tržišnim rizicima: kamatnom, deviznom i cjenovnom, što će zahtijevati i dalje jačanje kapitalne osnove ne samo iz internih izvora kroz povećanje zadržane dobiti iz ostvarenog profita nego i iz eksternih izvora, što je istovremeno i preduslov za dalju ekspanziju i rast banaka.

III. ZAKLJUČAK

Nakon što je konsolidacija i stabilizacija bankarskog sektora Federacije BiH dostigla zavidan nivo, naredne aktivnosti treba da budu usmjerene na dalji napredak i razvoj sistema. To pretpostavlja neprekidan angažman svih dijelova sistema, zakonodavnih i izvršnih vlasti kako bi se obezbijedilo stvaranje povoljnijeg ukupnog ekonomskog ambijenta što bi podsticajno djelovalo na banke i, povratno, na privredu.

Za ostvarenje ovakvih ciljeva neophodno je dalje angažovanje institucija i organa u Bosni i Hercegovini i Federaciji BiH na:

- podržavanju i ubrzavanju aktivnosti na objedinjavanju i uspostavljanju bankarske supervizije na nivou države;
- okončanju procesa privatizacije državnih banaka, odnosno definitivnom rješavanju njihovog statusa;
- unapređivanju uslova za djelovanje banaka na cijelom prostoru Bosne i Hercegovine;
- kontinuiranom dograđivanju zakonske regulative za bankarski sektor i finansijski sistem polazeći od Bazelskih principa i Evropskih bankarskih direktiva;
- zaokruživanje i dogradnja regulative za finansijski sektor, koja se odnosi na djelovanje ili status mikrokreditnih organizacija, BOR i Investicijske banke Federacije BiH d.d. Sarajevo itd.;
- ubrzavanju provođenja ekonomskih reformi u realnom sektoru kako bi se dostigao nivo ostvaren u monetarnom i bankarskom sektoru;
- ubrzavanju uspostavljanja posebnih sudskih odjela za privredu;
- uspostavljanju efikasnijih postupaka izvršenja zaloga;
- donošenju zakona o zaštiti povjerilaca i veće i konkretne odgovornosti dužnika.

Agencija za bankarstvo FBiH u narednom periodu će:

- nastaviti kontinuiran nadzor banaka on-site i off-site kontrolama;
- ubrzati okončanje procesa preostalih privremenih i likvidacionih uprava;
- insistirati na kapitalnom jačanju banaka, posebno onih koje bilježe nadprosječan rast aktive;
- u cilju zaštite deponenata, posebno nadzirati banke u kojima je koncentrisan veliki iznos štednje i drugih depozita;
- raditi na dogradnji podzakonske regulative iz domena ovlaštenja FBA; polazeći od Bazelskih principa i uvažavajući Evropske direktive kao dio priprema za priključivanje BiH Evropskoj uniji;
- inicirati dodatnu edukaciju članova nadzornih odbora banaka;
- nastaviti permanentnu edukaciju i stručno osposobljavanje sopstvenih kadrova;
- održati kontinuitet kontrole platnog prometa;
- nastaviti sistematsko praćenje aktivnosti banaka na sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma i unaprijeđivati saradnju sa drugim nadzornim i kontrolnim institucijama;
- kontinuirano operativno osposobljavanje novog informacionog sistema koji će omogućiti rano upozoravanje i preventivno djelovanje u otklanjanju slabosti u poslovanju banaka;
- unaprijeđivati saradnju sa Udruženjem banaka;
- uspostavljati i širiti saradnju sa supervizorskim autoritetima u zemljama iz kojih su investitori prisutni u bankarskom sektoru FBiH;
- aktivno participirati u pripremama za donošenje zakona o bankama na nivou države;
- organizovati savjetovanja i pružati stručnu pomoć u primjeni zakonske i podzakonske regulative za bankarstvo, itd.

Kao najbitniji dio sistema, banke bi trebale koncentrisati aktivnosti na:

- daljnje kapitalno jačanje, srazmjerno rastu aktive i rizika;
- poboljšavanje kvaliteta aktive;
- usvajanje i primjenu novih poslovnih politika i procedura primjerenih tržišnoj konkurenciji:
- jačanje internih kontrola i uspostavu internih revizija koje će biti potpuno neovisne u radu;
- dalji razvoj kartičarskog poslovanja i elektronskog bankarstva i uvođenju drugih, novih proizvoda i usluga;
- razvijanje procedura za kontrolu i unaprijeđivanje informacionih tehnologija,
- kadrovska jačanje i stručno osposobljavanje;
- zadržavanje kontinuiteta u sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma dosljednom primjenom usvojenih politika i procedura;
- razmotriti eventualne implikacije donošenja Zakona o porezu na dodanu vrijednost;
- unaprijeđivanje rada Udruženja banaka;
- formiranje jedinstvenog registra neurednih dužnika-pravnih i fizičkih lica, na nivou Federacije putem Udruženja banaka, koji će osiguravati podatke bankama u cilju smanjenja kreditnog rizika, itd.